

Tuhti paketti digiajan europolitiikkaa

David Levy:
**EUROPE'S DIGITAL
REVOLUTION:**
**Broadcasting regulation,
the EU and the nation
state.**

Routledge 2001 (ensijulk. 1999).
224 s.

**Chris Marsden & Stefaan
Verhulst (eds.):**
**CONVERGENCE IN
EUROPEAN DIGITAL TV
REGULATION.**

Law in its Social Setting Series,
University of Warwick. London:
Blackstone Press Ltd 1999. 247 s.

Kristiina Koivumaa:
**EU UUDELLA
VUOSIKUVAHANNELLE.**

Helsinki: Taloustieto Oy 1999.
307 s.

Kolmen EU-kirjan paketista kaksi ensimmäistä pohtivat, miten EU:n olisi kehitettävä tv-toiminnan julkista sääntelyä digitaalisen television ja mediakonvergenssin aikakaudella. Kolmatta eli Koivumaan teosta olen käyttänyt edellisten rinnalla käsikirjana, joka auttaa ymmärtämään EU:n hallintoa ja poliittista taustaa laajemmin.

Marsdenin ja Verhulstin kirja sisältää poliittisia ristiriitoja kuvastavan keskustelun EU:n mediapolitiikasta ja konvergenssin aiheuttamista ongelmista. Konvergenssi tarkoittaa eri mediumien, viestimien ja niiden jakelukanavien lähtymistä digitalisoitumisen, verkottumisen ja globalisoitumisen kautta. Digitaalinen televisio on konkretisoitunut tämän vision tuodessaan näköpiiriin globaalien joukkoviestimen siirtymisen telekommunikaation reviirille. Toinen kehityssuunta av-konvergenssiin kulkee periaatteessa laajakaistaisen Internet-yhteyksien kautta, mutta se linja kulkee nykyään digi-tv-kehityksen jäljessä.

Marsdenin ja Verhulstin kirja suhtautuu konvergenssiin skeptisen evolutionistisesti: eri viestintän muodoille on syntymässä ra-

japintoja ja yhteisiä alueita, erityisesti uusilla markkina-alueilla, mutta muutokset ovat hitaita ja vähittäisiä. Teknologisen yhdentymisen ohella tapahtuu myös divergenssiä eli markkinoiden eriytymistä ja fragmentoitumista. Eri mediasektoreiden rajat eivät kuitenkaan ole yhtä selvät kuin ennen, ja siksi sääntelykin on muuttava.

Teoksessa painottuu näkemys, että julkisen valvonnan ja lainsäädännön merkitys lisääntyy digitaalisen television aikana. Uusia kysymyksiä nousee mm. kuluttajien tietosuojasta, valinnanvapautta uhkaavista pullonkaulateknologioista ja monopolimarkkinoiden uhasta.

Suurin osa kirjoittajista varoittelee liiasta uskosta liberalismiin. Ainoa vahvasti sääntelyn purkamista (deregulaatiota) kannattava artikkeli tulee FCC:n Robert Pepperin ja Jonathan Levyn kynästä. Amerikkalaisen tradition mukaisesti he pitävät riittävänä sääntelynä monopolien, suljettujen standardien ja muiden vapaan kilpailun rajoitteiden estämistä. Liberalistit suhtautuvat digitalisointiin luontaisen optimistisesti: lisääntyvät jakelukanavat lisäävät valinnanvaraa, mikä laskee jakelun hintoja, palvellee pienyleisöjä ja lisää "public interest" -ohjelmiston määrää.

Enemmistö muista kirjoittajista epäilee tätä markkinaoptimismia. Amerikkalainen tv-toiminta on järjestetty tämän mallin mukaisesti, mikä käytännössä on merkinnyt julkisen palvelun kanaville marginaalista eliittiasemaa. Järjestelmä muuten tuottaa samalla tuntihin-naitaan maailman kalleinta julkisen palvelun televisio-ohjelmaa!

Europarlamentaarikko Carole Tongue hyökkää vahvimmin liberalismia vastaan. Hänen mukaansa Euroopan komissio toi konvergenssin käsitteen keskustelun alusta alkaen poliittisten tarkoitusten vuoksi. Tonguen mukaan konvergenssi pitää ymmärtää uusliberalistiseksi markkinatermiksi. Hän vastustaa ajatusta, että Euroopan tulisi vastata tv-ohjelma-kaupan kasvavaan alijäämään USA:n suuntaan amerikkalaistamalla myös oma tuotantorakenteensa viihdeteollisuudeksi. Vali-

tettavasti Tonguekaan ei pysty esittämään kovin vakuuttavia keinoja sille, miten Euro-televisio voisi pärjätä jenkkituonnille.

Moni kirjoittaja toivoo, että osan tv-sisältöjen sääntelyn tarpeista voi tulevaisuudessa säilyttää kuluttajalle itselleen ns. V-Chip-tekniologian avulla. Sen avulla vanhemmat voisivat ohjelmoida televisiostaan pois esimerkiksi väkivallan tai pornon. Ongelmana on, että kuluttaja olisi tv-yhtiöiden tekemien luokittelujen varassa. Osaisiko V-Chip esimerkiksi erottaa erotiikan pornosta? Toimiva V-Chip-järjestelmä edellyttäisi kyllin tarkkaa ja toisaalta kansallisten kulttuurien piirteet ymmärtävää tv-ohjelmien luokittelusysteemiä.

Levy soittaa samaa säveltä

David Levyn monografia kohdistuu samaan aihepiiriin kuin konvergenssi-kirja. Siitä puuttuu artikkelikokoelman näkökulmien rikkaus ja poliittinen monisärmäisyys, mutta "yksiäänisenä" teoksena se on toisaalta syvällisempi ja johdonmukaisempi kokonaisuus.

Levy kuvaa EU:n mediapolitiikan 1990-lukua, jota luonnehti tavoitteiden ristiriitaisuus ja kansallisten intressien painolasti. Nämä seikat myötävaikuttivat siihen, ettei EU pystynyt varautumaan digitaalisen televisioiminnan alkamiseen päteillä direktiiveillä.

Levy käsittelee erikseen Ranskan, Saksan ja Iso-Britannian traditioita yleisradiotoiminnan sääntelyssä. Näiden kolmen valtion linja on ollut monessa asiassa erilainen ja ylikansallinen yhteistyö on niissä saanut vain vähän huomiota osakseen.

Erityisesti Levy kritisoi Saksan regulaatiojärjestelmää. Liittotasavallan mediahallinto periytyy toisen maailmansodan voittajavaltosten halusta estää jonkin poliittisen tahon pääsy mediakontrolliin. Niinpä osavaloille suotiin hyvin itsenäinen rooli yleisradiotoiminnan sääntelyssä. Saksassa on tiukka ja monimutkainen media-alan lainsäädäntö, jonka valvontaa hoitaa 15 eri viranomaistahoa. Lakivyöhytti kuitenkin yhdistyy lakien löyhään

soveltamiseen ja osavaltujen huutokauppaan siitä, kuka houkuttelee maaperälleen mediayrityksiä väljimmillä ehdoilla. Kansallisen linjan puute on johtanut Saksassa käytännössä suurten mediayritysten vahvaan neuvotteluasemaan suhteessa julkiseen valtaan.

Levykin käsittelee kriittisesti EU:n komission liberalistista konvergenssiviisiota, joka syntyi tietoyhteiskuntaautopioiden kautta, ja päätyi poliittiseen kriisiin vuoden 1997 tienoilla. Tuolloinhan jäsenvaltojen poliittinen tahto julkisen palvelun yleisradiotoiminnan puolustamiseen kiteytyi Amsterdamin sopimuksen lisäpöytäkirjan muotoon.

Levy kritisoi sitä, että EU halusi jättää digitaalisen televisiotoiminnan kehityksen pitkälti markkinavoimien varaan epäonnistuttuaan surkeasti edellisen vuosikymmenen HDTV-standardien parissa. EU ei uskaltanut vaatia yhteisiä ja avoimia standardeja, vaan jätti asian hoidon alan teollisuudelle. Teollisuuden DVB-projekti sai aikaan lähetyssignaalin standardin, mutta digi-tv:n päätelaitteiden eräiden avainteknologioiden standardointi jäi puolittaisen satelliittikanavien kiirehtiessä oman toimintansa käynnistämistä. Euroopan kuluttajille tämä tarkoittaa sitä, että heille ei tehty mahdolliseksi ostaa yhtä set-top-boxia ("digisovittinta"), joka sopisi niin satelliitti- kuin antennivastaanottoon sekä eri operaattoreiden palveluihin.

Yhteensopivien standardien syntyminen STB-sovelluksiin olisi ollut sekä kuluttajien että yleisradioyhtiöiden edun mukaista. Levy toivookin, että toisen sukupolven boksien ympärille kehitetty avoin MHP-standardi, jota Suomen maanpäällisessä digi-tv:ssä aletaan käyttää, saisi laajaa tukea ja parantaisi tilannetta toisen sukupolven laitteissa.

Levy kritisoi EU:n löperöä mediapolitiikkaa monin kohdin, mutta sen sijaan kilpailun sääntelyssä EU saa kehujakin. Liian vahvojen monopolien syntyminen jäsenmaihin on estetty tehokkaasti. Kilpailusääntely on ollut muuta mediasääntelyä helpompaa siksi, että jäsenmaat ovat luovuttaneet EU:n

kilpailuviranomaiselle (DG IV) vahvan toimivallan yli kansallisten intressien.

Laaja ja hyvin argumentoitu loppuluku ottaa kantaa EU:n mediapolitiikan tuleviin haasteisiin. Johtopäätöksiä ovat mm. seuraavat: Koska tv-yleisöt ovat leimallisesti kansallisia, ei kansallisesta tv-politiikastakaan voida luopua. Lisäksi tarvitaan monikansallista sääntelyä sekä EU:n piirissä että laajemmin globaalilla tasolla, erityisesti internetiin liittyen. Digitaalisen television päätelaitteiden mahdollisuus kerätä tietoa kuluttajista pakottaa asettamaan tälle toiminnalle jotkut rajat. Monopoleja estävien toimien ohella tarvitaan edelleen myös julkista sisältökontrollia, joskin tilauspalveluiden ja maksu-tv:n osalta kontrollia on syytä väljentää. Ja ennen kaikkea: julkisen palvelun yleisradiotoiminnan asema ja talous on turvattava.

Kirjan on erinomainen johdatus EU:n mediapolitiikan lähihistorian ongelmakohtiin. Heikkoutena voi pitää hieman sekavaa rakennetta ja paikoin koukeroista kielenkäyttöä.

Avauskoodeja EU:n salakieleen

Koivumaan kirjan esipuhe korostaa että kyseessä ei ole hakuteos, mutta kyllä sitä saattaa hyvin käsikirjamaisesti käyttää. Siinä auttavat looginen sisältö rakenne, hyvin laadittu sanahakemisto sekä käsiteluettelot ja muut liitteet.

Kirja on asiantunteva EU:n hallintomallin ja organisaation kuvaus. Alussa on lyhyt historiikki EU:n kehityskaaresta 1950-luvun yhteisösovimuksista kohti valtioliittoa, ja lopussa kuvaus Suomen tiestä jäseneksi.

Kaikki yhteisen politiikan osat alueet saavat osakseen suppean kuvauksen. Näin laaja aihepiiri pakottaa luonnollisesti ankaraan tiivistykseen. Esimerkiksi televiestintää ja audiovisuaalista sektoria käsitellään parin sivun verran eikä muuta kulttuuripolitiikkaa juuri sen enempää.

Koivumaa ei korosta tai kärjistä EU:n kehitykseen liittyneitä poliittisia jännitteitä eikä kritisoi EU-by-

rokratian kummallisuuksia. Tämä tekee esityksestä neutraalin, mutta myös värittömän oloista. Tätä korostaa taitto, joka ei ole paras mahdollinen. Pitkät kursivoitiedut siteeraukset ovat hankalia lukea ja yleisilme ikävä.

Yksittäisiin talouspoliittisiin kysymyksiin ei tämän tyyppinen kirja tietenkään anna vastauksia. Kuten vaikkapa siihen, miksi EU on tukenut eurooppalaisia tupakan viljelijöitä kolme kertaa suuremmalla summalla kuin mediasisältöjen tuotantoa.

PERTTI NÄRÄNEN

